

Tanévnyitó ünnepség a tudományegyetemen



Somogyi Károlyné felvétele

Az arany-, gyémánt- és vasdiplomások az ünnepségen

A József Attila Tudományegyetemen is megkezdődött az 1974–75-ös tanév. Az évnyitó ünnepséget tegnap, szombaton délelőtt tartották meg az egyetem központi épületének aulájában.

A Himnusz elhangzása után dr. Fodor Géza rektor üdvözölte az ünnepség résztvevőit, köztük dr. Agoston Józsefet, a megyei, dr. Varga Dezsőt, a városi pártbizottság titkárát, Hantos Mihályt, a megyei, Prágai Tibort, a városi tanács elnökhelyettesét, Miklós Imrét, az Oktatásiügyi Minisztérium osztályvezető-helyettesét, valamint a tömegszervezetek, a társintézmények képviselőit, az egyetem oktatóit és hallgatóit. Az egyetem rektora ünnepi beszédében azokról a feladatokról szólt, amelyek az új tanévben várnak az intézmény vezetőire, oktatóira és hallgatóira. Kifejtette, hogy az utóbbi években végbement hatalmas tudományos és technikai fejlődés, a társadalom igényei megkövetelik, hogy az egyetem olyan hallgatókat bocsásson ki, akik képesek feladataik önálló ellátására és az állandó önképzésre. Az elmúlt tanévben zárult le az öt-éves periódus, amelyben az oktatás új kereteiben és céljai szerint folyt az egyetemi munka. A felsőoktatási képzési rendje azonban ezután sem lesz lezárta, a társadalmi igények a hagyományos formai és tartalmi keretek rugalmassá tételét követelik meg.

Az új tanévben összesen 3 ezer 591 hallgató kezdte meg a munkát, közöttük 509-en vannak az elsőévesek, 104-en a jogi, 118-an a bölcsész és 287-en a természettudományi kar új hallgatói. Háromszáznegyvenketten vannak az esti és a levelező tagozat hallgatói. Dr. Fodor Géza üdvözölte az egyetem új polgárait, jó munkát és szép eredményeket kívánt nekik, valamennyi oktatónak, hallgatónak, majd megnyitotta az 1974–75-ös tanévet.

A tanévnyitó ünnepségen adta át a rektor az arany-, gyémánt- és vasdiplomákat azoknak, akik 50, 60, illetve 65 évvel ezelőtt a szegedi egyetemen szereztek meg diplomájukat. Az idén ösz-

szesen 13-an kaptak kitüntetést: dr. György Ernő (Budapest), dr. Kun Ferenc (Sepsiszentgyörgy), dr. Buday Sándor, dr. Steiner Leó, dr. Dombrády Dolch Sándor, dr. Csillag Károly, dr. Horváth Géza (Budapest), dr. Mates József (Gárdonyi), dr. Várady Brenner Lajos, dr. Bihari Gyula, dr. Csengeri Erzsébet (Budapest), dr. Morray Ferenc (Debrecen) és dr. Rák Kálmán (Szeged), közülük nyolcan jelentek meg az ünnepségen, hogy dr. Fodor Géza rektortól átvessék a diplomát.

A tudományegyetem tanévnyitó ünnepsége a rektor zárószavaival és az Internacionálé elnökével fejeződött be.

„Évzáró” műszak a Kossuth-bányában

„Évzáró” műszakot tartott szombaton az Állami-díjas Lovai István szocialista brigádja a komlói Kossuth-bányában. A XI. pártkongresszus és a felszabadulás évfordulója tiszteletére kezdeményezett munkaversenyben sorozatosan elért kiváló teljesítményükkel szeptember 14-ig kihajtották az egész esztendőre szóló, 1280 méter hosszú vágatot, amely egy 100 000 tonna szénvagyonú

fejtéshez nyitott utat. Ezen a tömegtermelő munkahelyen a Szocialista Munka Hőse címet viselő Nagy Dezső — ugyancsak országos hírű — fejtési csapata dolgozik októbertől. Lovaiék az ő számukra biztosítottak folyamatos munkát.

Egymás után ez már a tizedik esztendő, amikor Lovai István csapata elsőként fejezi be éves tervét a Mecseki Szénbányánál.

Társadalmi érdek és a személyiség

Marx szerint az ember lényege — tehát a személyiség lényege is — a mindenkori társadalmi viszonyok összessége. Ezért fontos tisztázni, hogy jelenleg e viszonyok közül melyeket kell különösen fontosnak tekintenünk a személyiség fejlődése szempontjából, melyeket kell erősíteni, hogy korszerű eszközökkel segíthessük elő a személyiségek és ezáltal egész társadalmunk fejlődését.

Társadalmi viszonyok az érdekviszonyok is, és meghatározó szerepet játszanak az emberi személyiség alakulásában. Mégis, a közzefogás az érdekviszonyokat gyakran nem sorolja a személyiség lényegét alkotó és alakító viszonyok közé, vagy pedig a gazdasági érdekekre, azokon belül is az elosztási érdekekre szűkíti le. Ráadásul az ekként felfogott érdekviszonyokat egyenesen a szocialista személyiségfejlődés ellen ható tényezőnek tartják. Az ilyen egyoldalú szemlélet különösen tarthatatlan ma, amikor a személyiség sokoldalú fejlesztése a cél.

A párt mindennapos gyakorlatában minduntalan hangsúlyozza az anyagi és erkölcsi érdekelttség egységének fontosságát a dolgozók mozgósításában, egyúttal tehát a személyiségfejlődésben is. A X. kongresszus előtt fogalmazódott meg ez a gondolat: egyre inkább jellemző dolog nálunk, hogy az embereket a gazdasági, politikai és erkölcsi érdekek szerves egységben mozgósítják cselekvésre. Más szóval: az emberek tetteit kiváltó, motiváló tényezők között egyre inkább megtalálható mind a gazdasági, mind a politikai, mind az erkölcsi érdek. Alig vitatható, hogy ez a tény a személyiségek sokoldalúbbá válásának irányába mutat, s ezért érdemes és szükséges tudatosan munkálkodni ennek a tendenciának az erősítésén.

Az érdek és az érdekek fajtái a legszorosabban összefüggnek az emberi szükségletek fajtáival. Szükségletei nemcsak az embernek vannak, hanem minden élőlénynek. Az ember azonban két nagyobb lényeges pontban különbözik minden más szükséglettől bíró lénytől. Mindenekelőtt abban, hogy szükségletei történelmi termékek, vagyis a termelőfolyamatban, a társadalmi fejlődés menetében folytonosan változnak, bővülnek, gazdagodnak. Másodszor abban, hogy ezek a szükségletek csak kellően tudatosulva, vagyis érdeké válnak képesek az embert tette sarkallni. Az érdek ugyanis nem más, mint tudatosult szükséglet. Mindkét mozzanatnak nagy a jelentősége mind magának az érdeknek, mind a személyiségfejlődés törvényszerűségeinek a megértése szempontjából. Az elsőnek azért, mert arra figyelmeztet, hogy a különböző történelmi korszakok emberének a lényegét különböző társadalmi viszonyok, köztük különböző érdekviszonyok határozzák meg, hiszen korszakonként más-más szükségletek alkotják az érdekek alapját. Ma már például történelmileg túlhaladottá váló szükséglet típus a termelőeszközök magántulajdonra, vagy az életet megszépítő illúziók iránti szükséglet, amely hosszú időn át elsősorban a vallási szükségletben öltött formát. Noha egyik sem tűnt el maradéktalanul még nálunk sem, immár nem döntő, meghatározó tényezők a szocialista társadalom emberének életében.

A második említett tényezőtől pedig az a következtetés adódik, hogy az embereket nem lehet azonos célok megvalósítására mozgósítani pusztán azonos szükségleteik alapján, hanem tudatosítani, azaz érdeké kell formálni e szükségleteket. Ezt célozza részint a nevelőmunka, így a propaganda, részint pedig a feltételek olyan tudatos alakítása a párt és minden vezető intézmény részéről, hogy ez a tudatosulás végbemenjen, másként szólva, hogy valamely ügyben érdekeltté váljanak a dolgozók. A tudatosodás viszont egyéni, személyes dolog, illetőleg kisebb-nagyobb társa-

dalmi csoportok, kollektívák lehetősége. Ebből az a fontos tanulság következik, hogy az érdek, természetét tekintve, mindig társadalmi, hiszen mind a szükséglet, mind a tudat színvonala történelmi, társadalmi termék, megjelenését tekintve viszont mindig személyes, illetve csoportjellegű. Egyéni érdek és társadalmi érdek tehát nem külön érdekfajták, hanem egyazon dolog két oldala. A feladat ezért olyan feltételek teremtése, hogy a személyek és csoportok tetteit kiváltó, azokat meghatározó érdekek társadalmi jellege minél erőteljesebben jusson kifejezésre.

A szükségletek, egyúttal tehát az érdekek sokfélék. A legelméletibb, a legmélyebb mindenkor jelenlevő emberi szükséglet a természet javainak emberi fogyasztásra, illetve használatra alkalmassá tétele, röviden a termelési szükséglet. Ez a szükséglet azonban újabb szükségletet szül, nevezetesen a termelőerők feletti rendelkezés szükségletét, illetve ennek tudatosult változatát; a tulajdonosi érdeket. A rendelkezés minősége, formája a termelőerők színvonalától függ: magántulajdon formájú, ha történelmileg az a szükség szerű, vagy társadalmi tulajdon formájú, ha az szükség szerű. Az elemi szükséglet jobb kielégítésének igénye megteremti ezenkívül a kor színvonalán megvalósítható munkamegosztás szükségletét, s e három szükségletípustól függően elgátlható ki a negyedik szükséglet típus, az elosztási szükséglet. E négy szükséglet típus tudatosulva négy érdektypussá válik, s gazdasági érdekként együttesen válnak az embereket mozgósító társadalmi tényezővé.

Az elosztási érdek tehát nem az egyetlenség, s nem is a legmélyebb sikkja a gazdasági érdekeknek, hiszen azt a másik három határozza meg. Nem engedhető meg tehát az elosztási érdek öncélú kezelése: akkor érvényesül ennek is a társadalmi jellege, akkor lesz valóban korszerű, ha az alapját képező többi gazdasági érdek maximális érvényesítését szolgálja. Másrészt kifejezve: akkor segíti elő igazán a társadalmi fejlődést, s egyúttal a személyiség és a csoportok fejlődését az elosztás adott módja és mértéke, ha ennek ösztönző hatása nyomán gyarapodnak a társadalmi termelőerők, erősödik a társadalmi tulajdon.

A gazdasági érdekek megvalósulásának azonban vannak egyéb, általános társadalmi feltételei is. A gazdasági szükségletek az osztálytársadalmakban újabb szükségleteket teremtenek, a hatalom szükségletét. Ez tudatosult alakjában a politikai érdek jelenti, s ugyanúgy mozgósít, az azonos érdekeket ugyanúgy egy irányba tereli, ugyanúgy szabályozza cselekvéseiket mint a gazdasági érdekek. A párt az érdekek eme szabályozó jellegére építve alkot társadalmi tervet, programot, számítva az azonos érdekek egységes és hatékony cselekvésére, s megteremtve ennek az egységnek az egyéb feltételeit is.

S mindezen érdekek egysége, társadalmi természete az egyén, a személyiség számára az erkölcsi szükséglet, erkölcsi érdek formájában ölt kézzelfogható, átélhető formát. Ez azonban csak megjelenése az előbbieknél. A személyiség fejlődésében, nevelésében akkor hatékony az erkölcsi mozzanat, ha benne a többi szükséglet és érdek valóban megtestesül. Öncélú moralizálással lesz az erkölcsi nevelés, ha nem az érdekek gazdag skálájára épül.

Az említettek mellett az emberek életében mind fontosabb szerepet játszanak az esztétikai, eszmei és egyéb szükségletek is. Ezért mind a társadalmi haladás, mind a személyiség valódi korszerűségének követelményei csak akkor érvényesülnek igazán, ha az érdekviszonyoknak ezt a gazdagságát figyelembe vesszük, és cselekvésünket tudatosan erre építjük.

M. I.

Holnap:

Változások a buszközlekedésben

Tarján nyolcadik úteme házainak építése miatt holnap, hétfő hajnalban lezárják a Retek utca József Attila sugárút és Szamos utca közötti szakaszát. Ezért ettől az időponttól változás lesz néhány tarjáni autóbushíjrat közlekedésében.

A 10-es vonal járatai a Belváros felé haladva a Szamos utcából, a 327-es épületnél, balra fordulnak, majd a Retek utcán, a Szilléri sugárúton és a Római körúton haladva jutnak el a József Attila sugárútra. Visszafelé ugyanezen az útvonalon közlekednek. Megállni a víztoronynál, a 312-es és 326-os épületek előtt, a Szent György téren, innen pedig tovább a másik végállomásra, az eddig is használt helyeken fognak. Tehát nem állnak meg a Szilléri sugárúton és a Római körúton.

A 11/Y jelzésű buszok ugyancsak az előbbi kerületben érik el a József Attila

sugárút és a Nagykörút kereszteződését. Ezek a járatok megállnak a Szilléri sugárúti megállóhelyeken is. A 12/R vonal forgalmát szintén a Szilléri sugárút felé terelik. Megállni a 326-os épület előtt fognak a buszok, valamint az eddig is érintett helyeken.

A Petőfitelepről érkező 20-as buszok a Csillag térenél a Szilléri sugárútra fordulnak, s a Római körúton át jutnak a József Attila sugárútra. Nem érintik tehát a Retek utcai megállókat. Végül a 43-as vonal járatai a tarjáni végállomástól indulva, az SZTK Rendelőintézet mellett nem balra, hanem jobbra fordulnak, s a Budapesti körútról a József Attila sugárútra jutnak.

A 620-as épület előtt új megállóhelyet építettek. Felész szállni tehát itt és a textilipari szakközépiskola előtt, valamint a Róza utcánál lehet majd. E vonalra

a Volán új menetrendet adott ki; itt a hétköznap esti forgalom változik az eddigiekhez képest. Tarjánból 17 óra 55 perctől negyed tízig közlekednek a buszok, 20 percnél. Ezenkívül háromnegyed tízkor, negyed 11-kor, valamint háromnegyed 11-kor indulnak járatok. A Bajcsy-Zsilinszky utcából hattól kilencig indulnak buszok húszpercnél, ezután pedig félóránként, 11 óráig.

Elutazott a szovjet idegenforgalmi delegáció

A. V. Rjabinyinnak, a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő idegenforgalmi főigazgatóság vezetője első helyettesének vezetésével szombaton elutazott hazánk.

Büntetőjogászok világkongresszusa

Budapesten szombaton befejezte munkáját a Nemzetközi Büntetőjogi Társaság XI. kongresszusa. A hatnapos programmal rendezett

tudományos tanácskozás záróeseményeként megtartották a fennállásának 50. évfordulóját ünnepló nemzetközi tudományos egyesület tisztújító közgyűlését. A Nemzetközi Büntetőjogi Társaság elnöke ismét Pierre Bouzat professzor, a rennesi egyetem tiszteletbeli dékánja lett. Főtitkár: M. Cherif Bassiouni, chicagói egyetemi tanár. Öt jogtudós tölt be ezután a Nemzetközi Büntetőjogi Társaságban főtitkár-helyettesi tisztelet, köztük dr. Viski László c. egyetemi tanár, az MTA Állam- és Jogtudományi Intézetének tudományos osztályvezetője,

Vikendezők a Balatonnál

A Balatonnál, ahol még több tízezerre tehető az állandó vendégek száma is, szombaton, a nyári időjárás hatására, ismét megjelent a vikendforgalom. A tóhoz vezető utakon időnként a főszezonra emlékeztető forgalom: helyenként kilométeres autókavánók torlódtak össze. A hazai vikendezők ezreinek kívül tömegesen futottak be a nyaralótelepekre a külföldi turisták gépjárművei. A tónál tartózkodók közül sokan meghosszabbították balatoni programjukat.